

Lesson 64

Bili-bili Tuhanin

Yahiya 1,3

Assalamu alaikum me' bagayku mapakalehin. Tiya' ku katakdilan we' Tuhanin magaka-aka si ka'am. Iye Tuhan po'on kasanyanganin. Kabaya'annen, we' kēmon me' a'ahin tasabutde duk maglilla' nuhut lān bakas minemesnen, supaya a'ahin makajari kinimatan bentel we' ne duk supaya siye sinakup dem kasanyanganne te'edin salama-lama. Sinna kami we' makajari kami magpakale balik si ka'am ellew inin programabi inēnan “*Lānin duk a'ahin manjari bentel si matahan Tuhan*”.

Si me' duwe lesson dehelluhin takitete bi we' Isa AlMasi ga' niya' sali'ne panganak iyehin duk ga' niya' sali' kawul-pi'ilnen.

- Sabab **panganak iyehin** kitete we' ga' niya' inanakan kuwe' si Isahin, pegge' ga' niya' samane manusiya'. Inanakan iye we' budjang, sabab balakat Niyawa Tuhanin.
- Sabab **kawul-pi'ilnen**, ga' niya' sali' si Isa. Ga' niya' inanakan bisan sumiyan tege kawul-pi'il sutsi kuwe' iyehin. Barannen kuwe' baranten bi, saguwa' ga' niya' kawul-pi'ilnen la'at kuwe' kitehin bi. Ga' iye kaleggeyan we' duse, pegge' iye Manimbul pinapitu we' Tuhan si dunyahin supaya tanggunganne pangalegga duseten bi.

Ellew inin pala'us ne kite bi dem Kitab Injil duk pakale kite bi **bang ine aka Nabi Yahiyahin sabab si Isa**. Nabi Yahiya inin iye nabi pinapī we' Tuhanin supaya memesne lān para pu si AlMasihin.

Batsate bi ne dem Kitab Injil sinulat we' Yahiya. (Yahiya manulat inin seddili a'a amban Nabi Yahiya magpandi-pandi me' a'ahin.) Batsate si kapitulu tagna'in, pa'inne:

(Yahiya 1) ¹⁹ *Dembuwa' ellew niya' me' imam duk me' tabang me' imamin dina'ak we' me' nakura' me' Yahudi si puweblo Awrusalamin hap pī pu Yahiya nilew iye bang sine iye.* ²⁰ *Ga' magellig-ellig Yahiya saguwa' magbennal te'ed iye, pa'inne, “Duma'in ku AlMasihin.”... Manjari pa'inde si iye, “Akahanun kami bang sine kew te'ed. Subey kami akahannu supaya niya' pangaka kami si me' manganda'ak kami mapituhin. Ine pa'innu sabab dinun?”* ²³ *Sambung Yahiyahin sali' du te'ed kuwe' bakas tasulat Nabi Shi'ya dem kitabin. Pa'in Yahiya,*

*“Aku a'a maglingan papales dem lahat makagindew-gindewin. Pa'inku: Pabentelun bi lān sōng palabeyan Tuhanin.”...Pa'in Yahiya si siye, “Aku inin, magpandi ku me' a'a duk bohe'. Saguwa' niya' dambuwa' nengge lu'u si tengnga'bi saguwa' ga'i kata'uhanbi bang sine. ²⁷ **Dambuli iye amban aku pitu, saguwa' ga'i ku pata' bisan ngalekkahan ingket tehomp'a'nen pegge' langkew te'ed iye amban aku.**” ²⁸ Kēmon inin palabey la'i si Betani si dembiya' bohe' Jordan pala'ihan si Yahiya magpandi. ²⁹ Pag sasumuhin, kite Yahiya si Isa pī patudju si iye. Pag kitene si Isa, pa'in Yahiya si me' a'a mala'ihin, **“Iye ne hep inin dalil ganti' bili-bili pangurung Tuhanin pagkurban para si manusiya'. Iye inin mamuwasan duse manusiya'in kēmon.**” ³⁰ **Iye ne hep inin bakas inakaku si ka'amin, pa'inku, ‘Niya' pitu dambuli amban aku. Langkew iye amban aku, pegge' ga' pe ku inanakan asal andang ne iye.’”***

Na, padeheng ne kite bi dahu' mikil sabab me' pina'in we' Nabi Yahiyahin. Takalebi ke bang ine pina'innen sabab AlMasihin? Pakale kite bi balik si Kitabin. Pa'inne: *Pag kite Yahiya si Isa pī patudju si iye, pa'inne, “Iye ne hep inin dalil ganti' bili-bili pangurung Tuhanin pagkurban para si manusiya'. Iye inin mamuwasan duse manusiya'in kēmon.”* Bakas tabatsate ne we' ekka ēn seddili pangēn AlMasihin we' me' nabi Tuhanin kuwe' Mangalekkatin, Manimbulin, Sultanin, Panuhutanin, Lapal Tuhanin duk Anak Tuhanin. Kuwe'itu takaleta we' inēnan iye **“Bili-bili Tuhanin.”** Inin gellal importante te'ed duk subey pinahāti.

Ine jānnen hangkan si Isa inēnan we' Nabi Yahiya Bili-bili Tuhanin? Bili-bili ke si Isa? Duma'in, duma'in si Isa bili-bili. Niya' a'a si Afrika bang petekka ēnande diden lima'ung. Kata'uhante kēmon we' dalilan hadja iyan pegge' kabaya'an me' a'ahin we' basagden kuwe' lima'ung duk mabaya' siye bahani kuwe' lima'ung. Saguwa' ine jānnen hangkan ēnan Nabi Yahiya si Isa **Bili-bili Tuhanin?** We'ey a'ahin inēnan bili-bili? We'ey tolo' Nabi Yahiya si Isa duk pa'inne si me' tindeg'nen, **“Payamanun bi! Tiya' ne Bili-bili Tuhanin, iye mamuwasan duse manusiya'in kēmon!”?**

Supaya tasabutte bi bang ine hāti gellal **“Bili-bili Tuhanin”**, subey ta'esebte bang ine panganda'akan Tuhanin pag ubus magduse disi Apu' Adam duk Sitti Hawa. Bakas panganda'akan Tuhanin we' pagbayed dusehin subey kamatey duk narka', duk we' ga'i makajari inampun dusehin bang ga' niya' hayep bu'us laha'nen, hātinin pinapatey. Duk subey hayep ga' niya' salla'ne. Hangkan tabatsate we' anak Apu' Adam duk Sitti Hawa kaduweenen, si Habil, kahagad iye si Tuhan, numbali' iye **bili-bili** duk sōnganne si Tuhan hinangne kurban diyata' pagkurbananin supaya kadebbunan dusenen. Pag kite Tuhanin laha' bili-bilihin, gina'an ne pangalegga duse si Habilin duk kinimmatan ne iye bentel,

pegge' niya' bili-bili ga' niya' dusene matey ganti'ne. Saguwa' pa'in Tuhanin isab we' laha' bili-bilihin ga'i makajari tineyima' salama-lama para pagānan duse, pegge' magbidda' manamal halga' hayepin duk halga' manusiya'. **Bili-bilihin kuwe' lingew hadja duk umbaga'an si Mangalekkat masutsihin mapitu si dunya si sinōngin bu'us laha'nen supaya tatimbulne madusehanin amban hukuman Tuhan mabentelin.**

Pitu' hatu tahun dehellu amban inanakan si Isa, sinulat ne we' Nabi Shi'ya we' AlMasihin “*kuwe' iye anak bili-bili sōng sinumbali*” hinang kurban supaya ānanne duseten bi. (Shi'ya 53:7) Manjari, si ellet masa si Habil duk masa AlMasihin, kēmon a'a makahagad si Tuhanin matuk magkurban anak bili-bili duk pahadjede pangaddatan inin. Nabi Nu, Nabi Ibrahim, Nabi Musa, Nabi Da'ud, Nabi Sulayman duk kēmon me' nabihin, duk kēmon makahagad si Lapal Tuhanin, tagam du nōng duk magkurban si Tuhan anak bili-bili ga' niya' salla'ne. Sabab hinangande inin pakitehande we' ngagad-ngagad siye ellew bang Tuhanin mapitu si dunya tamanan pagkurbanin, hātinen, Mangalekkat masutsihin, duk iye mu'usan laha'nen pegge' iye kurban ngānan dusehin salama-lama.

Me' bagayku, iye jānnen hangkan Nabi Yahiya pag kitene si Isa pī tudju iye, tolo'ne si Isa duk pa'inne si tindeggen, “***Payamanun bi! Tiya' ne Bili-bili Tuhanin, iye mamuwasan duse manusiya'in kēmon!***” Sa miya'an pinakita'u we' Nabi Yahiya si me' tindeggen we' si Isa inin, iye manengge si harapanden, iye AlMasihin, “*Bili-bilihin*”, pinapitu we' Tuhanin amban surga', kurban tamanan mahāpin pina'al we' kēmon me' nabihin. Si Isa kurban masutsi mapitu si dunyahin supaya iye matey ganti' me' manusiya'in supaya Tuhanin makajari ngampun duseten salama-lama!

Ubus, pina'in dem Kitab:

(Yahiya 1) ³⁵ Pag sasumuhin, la'i ne isab si Yahiya si lipag bohe' Jordan duk duwangan me' tindeggen. ³⁶ Takite Yahiya si Isa palabey. Magtawus pa'inne, “***Iye hep miya'an dalil bili-bili Tuhanin.***” ³⁷ Takale me' tindegne duwanganin pina'in Yahiya miya'an, manjari paturul siye pu si Isa. ³⁸ Pag haleng si Isa, takitene duwanganin paturul si iye. Tinilew siye we' ne, pa'inne, “*Ine akabin?*” Nambung siye, pa'inde, “*Rabbi, (hātinen Guru) antag patenna'annun?*” ³⁹ Pa'in si Isa, “*Nuhut ka'am aku duk takitebi.*” Manjari nuhut ne siye si Isa. Hatu ne miya'an me' lisag ampat kohap. Takite we' de patenna'an si Isahin duk la'i pe siye ngeregese' lindem. ⁴⁰ Dambuwa' mapaturul pu si Isahin, ēnnen si Andariyas. Si Andariyas inin pungtina'i si Simon Petros. ⁴¹ Manjari magtawus piniha we' Andariyas pungtina'inen. Pag takasuwa'ne, pa'inne si iye, “***Takasuwa' kami ne AlMasihin.***”.... ⁴²Ubus bino'o we' ne si Simon pī pu si Isa. Pinayaman si Simon pahantap we' si Isa duk

pa'inne, “Ka'u si Simon; ēn samanun Yahiya. Saguwa' ēnante kew si Kepas.” (Ēn Kepas inin sali' du kuwe' ēn Petros, hātinēn, batu.)⁴³ Pag sasumuhin, tapikil si Isa hap pī si lahat Jalil. Takasuwa'ne si Pilip duk pa'inne si iye, “Nuhut kew aku.”⁴⁴ Si Pilip inin amban Betsaida, lahat si Andariyas duk si Petrosin.⁴⁵ Piniha we' si Pilip si Natanael. Pag takasuwa'ne, inakahan we' ne, pa'inne, “**Takasuwa' kami ne a'a bakas inaka si Musa dem kitab Tawratin duk inaka isab we' me' kanabi-nabihanin dem sulatden, iye si Isa anak si Yusupin amban kaluma'an Nasaret.**”⁴⁶ Pa'in Natanael, “Oy, ga' niya' a'a hāp paguwa' amban Nasaret.” Pa'in si Pilip, “Nuhut be kew aku duk kitenu.”

Manjari, kitete we' me' tindeg Nabi Yahiyahin nagna' ne nuhut si Isa. Ine jānnen hangkan me' tindeg Nabi Yahiyahin tahala' amban iye duk nuhut si Isa? Nagna' ne siye nuhut si Isa pegge' kahagadde me' pina'in we' Nabi Yahiyahin pag pa'inne we' **si Isa, AlMasihin duk iye Bili-bili Tuhanin, iye pina'al we' kēmon me' nabihin!** Hangkan pag tasabut we' dembuwa' me' tindeg Nabi Yahiyahin, si Andariyas, we' si Isa AlMasihin, pī iye miha pungtina'inen si Simon Petros duk pa'inne si iye: “**Takasuwa' kami ne AlMasihin!!!**” Duk pag takilale we' tindegne seddili inēnan si Pilipin bang sine si Isa, sinna iye manamal duk akahanne Natanael, bagaynen, “**Takasuwa' kami ne a'a bakas inaka si Musa dem kitab Tawratin duk inaka isab we' me' kanabi-nabihanin dem sulatde, iye si Isa amban kaluma'an Nasaret.**”

Awe', sinna te'ed Andariyas duk si Petros, si Pilip duk Natanael pag kitede si Isa, pegge' kata'uhande we' **ibuhan tahun ne pina'al we' me' nabihin we' pitu AlMasihin. Bu kuwe'itu kitede ne AlMasihin duk di matade!** Pudjite Tuhanin! Mangalekkat mabalakatanin bakas pina'al we' kēmon me' nabi Tuhanin, kuwe'itu tu'u ne diyalemande! Pudjite Tuhanin, ujudnen tekka ne AlMasihin! Hangkan me' ampat tindeg Nabi Yahiyahin nagna' ne nuhut si Isa, duk siye manjari tindegne tagna'in.

Ubus, pina'in dem Kitab:

(Mateo 4)²¹ *Palanjal ne si Isa. Niya' isab takitene duwangan magpungtina'i disi Yakub duk Yahiya, me' anak si Sebedehin. Dem bangsa' siye duk samaden, maghatul pokotden. Ilinganan siye we' si Isa, [19 pa'inne, “Dayi' ka'am nuhut aku. **Bahanbin mageddo'-eddo' kenna. Saguwa' bang ka'am nuhut aku, tolo'ante ka'am mageddo'-eddo' a'a pinatuhut si aku.**”]*²² Magtawus du isab siye nuhut. Inambanan we' de samaden duk bangsa'den.²³ Manjari ilatag we' si Isa lahat Jalilin duk magusihat iye si me' kalanggal-langgalan duk magmahalayak aka-aka hāp sabab pagbaya' Tuhanin. Pinakole' we' ne me' a'a masakihin. Bisan ine-ine sakiden pinakawuli' we' ne.²⁴ Manjari

bawag ne si Isa si kēmon kalahatan si Siriya. Hangkan bino'o isab we' me' a'ahin pī pu si Isa kēmon a'a masakihin, me' mapeddi'anin duk me' a'a pasayedan seyitanin, me' binabuy-babuyin duk me' a'a mamatey barannen. Kawuli'an siye kēmon we' si Isa. ²⁵ Tungan-tunganne, ekka a'a nuhut iye, me' a'a amban lahat Jalil, amban me' sempū' puweblo, amban Awrusalam duk Yahudiya duk amban dembiya' bohe' Jordan.

Bang amban kahandak Tuhanin pakale kite bi istori namba si lesson mapaturulin duk kitete bi bang sa'ingge si Isa nolo'an me' a'a mabanesin duk maghinang iye hinangan balakat meke'ulali'. Kitete du iyan we' sabab me' bissānen duk me' hinangannen **iye purebanen we'** si Isa **bennal** du AlMasihin sa bakas sinulat we' kēmon me' nabihin! Saguwa' kuwe'itu batsate ne dahu' namba duk kitete bang ine mapalabey **pu Nabi Yahiyahin**. Bakas takaleta bi ensini' we' pag magaka Nabi Yahiya we' si Isa AlMasihin, tahala' ne me' tindeggen dembuwa'-dembuwa' duk nuhut ne siye **si Isa! Kasulitan ke Nabi Yahiya we' tahala' tindeggen duk nuhut ne siye si Isa?** Ine tapikilbin?

Pakale ka'am si me' sinulat dem Kitab Injilin sinulat we' Yahiya, kapitulu tellu, pa'inne:

*(Yahiya 3) ²⁶ Hap pī me' tindeg Yahiya sinduwehin si iye duk pa'inde si iye, “Tuan, ta'essebnu ke a'a sawe'nu magtuhut la'i si lipag bohe' Jordanin, iye bakas inakanun? Na kuwe'itu magpandi me' a'a ne iye, duk ekka te'ed a'a hap pī si iye.” ²⁷ Nambung Yahiya, pa'inne, “Ga' niya' kapatut a'a bang duma'in pangurung Tuhan si iye. ²⁸ Ka'am iyan magsaksi'an aku we' bakas tapa'inku we' duma'in ku AlMasihin. Pinapitu ku hadja dehellu amban iye, magpanyap para si iye. ²⁹ Bang upama niya' magkawin, pangantin lellahin dapu' andahin. Saguwa' bagaynen nengge-nengge la'i duk pakale-kale. Sinna iye pag takalene missā pangantin lellahin. Kami duk si Isa kuwe' siye miya'an du isab,” pa'in Yahiya. “**Kēgan ne ku manamal. ³⁰ Subey iye pasōng pinahadje saguwa' aku subey ne padiyawa'-diyawa'!**”*

Ine tapikilnu sabab inin? Pa'in Nabi Yahiya we' **sinna te'ed** iye pag tahala' tindeggen amban iye duk nuhut AlMasihin! **Kēgan manamal Nabi Yahiya pegge' ta'ubusne ne hinangannen**; ubus ne memesne lān para pu si AlMasihin. Sa kēmon me' **nabi Tuhanin**, iye hadja kabaya'an Nabi Yahiyahin we' pandu'anne a'ahin tudju **AlMasihin**. Seddili te'ed Nabi Yahiya amban ka'ekkahen me' nakura' āgama kuwe'ituhin! **Bang nakura' āgama te'edin sigi-sigi kew pandu'anne tudju si Isa Panuhutanin, pegge' si Isa hadja dendangan makajari mamō'o ka'u si harapan Tuhan masutshin si surga'**. Kata'uhan Nabi Yahiya we' **ekka du nabi Tuhanin, saguwa' dembuwa' hadja Manimbulin!** Iye jānnen hangkan pa'in Nabi

Yahiya: *“Sine-sine sandel si Anak Tuhanin (Isa AlMasi) ellum salama-lama. Saguwa' mangga'i masandel duk manuhut si Anak Tuhanin, ga' niya' umulne salama-lama. Bisan miya'an, pateteg si iye mulka' Tuhanin salama-lama!”* (Yahiya 3:36)

Sabab sōng kamateyan Nabi Yahiyahin pina'in dem Kitab:

“Ekka pe usihat seddili guna Yahiya pag mahalayakne aka-aka mahāpin si me' a'ahin, duk binuyu'-buyu' siye we' ne dina'ak ginanti'an kawul-pi'ilden. Inamāhan isab we' Yahiya Gubnul Herod sabab maganda iye pu si Herodiyas, bakas anda pungtina'inen, duk sabab hinanganne sinduwe mala'atin.” (Lukas 3:18,19)

Hangkan maguldin si Herod siniggew Nabi Yahiya duk pinakalabusu. Ujudnen dina'ak pinunggelan Nabi Yahiya we' si Herod supaya kasulutan andanen. (Markus 6:17,27) Na, matey Nabi Yahiya duk tapī iye si harapan Tuhanin si surga'.

Inakahan kite bi dem Kitab we' Nabi Yahiya nabi importante, pesōng iye importante amban me' nabi dehellu amban iyehin. Ine jānnen hangkan Nabi Yahiya pesōng importante amban me' sinduwehin? Inin sambungnen. **Kēmon me' nabi sinduwehin** magmahalayak: **“Si pesōngan pitu AlMasihin!** Pitu du iye! Pitu du iye!” Saguwa' magmahalayak **Nabi Yahiya**, pa'inne, **“Tekka ne AlMasihin!** Ēnnen si Isa. Payamanun bi! Tekka ne Bili-bili Tuhanin ujud pinapatey supaya puwasanne duse manusiya'in kēmon! Tuhutun bi iye!” Sa miya'an pangubus Nabi Yahiya hinangannen pagmemesne lān para pu si AlMasihin.

Hāp isab bakas pakale ka'am ellew inin. Bang amban kahandak Tuhanin, si lesson balik, pala'us kite bi matsa dem Kitab Injil duk payamante bi bang we'ey si Isa inēnan pananambal mabalakatanin....

Karayaw inurungan ka'am kata'u we' Tuhanin sabab me' bakas inistadihante bi ellew inin. Ga' niya' importante amban me' minahalayak we' Nabi Yahiya sabab Isa AlMasihin, pag pa'inne:

“Payamanun bi! Iye ne hep inin dalil ganti' bili-bili pangurung Tuhanin pagkurban para si manusiya'. Iye inin mamuwasan duse manusiya'in kēmon.” (Yahiya 1:29)

Wassalam